

LET YOU SEA

Luova prosessi

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäen kampus, muotoilun koulutusohjelma

Syksy, 2019

Salla Koppeli

Koulutus	Vaatetuksen arthenomi	
Kampus	Visamäen kampus	
<hr/>		
Tekijä	Salla Koppeli	Vuosi 2019
Työn nimi	Let You Sea- luova prosessi	
Työn ohjaaja/t	Pirjo Seddiki, Mirja Niemelä	

TIIVISTELMÄ

Let You Sea-opinnäytetyö on Luova prosessi, jossa suunniteltiin ja toteutettiin taidevaate matonkuteista. Varsinainen luova prosessi alkoi jo vuonna 2017. Silloin kehittyi oma tapa kutoa matonkuteilla neuleenomaista pintaa. Muotonsa vaate sai japanilaiselta kimonolta, joka on ollut vahvasti edustettuna taidevaateperinteessä.

Opinnäytetyö muodostui tutkimuksellisesta ja toiminnallisesta osuudesta. Työ on pohjustettu perehtymällä erilaisiin luovan prosessin keinoihin, taidevaatteen historiaan sekä kimonon historiaan. Toiminnallisessa osuudessa suunniteltiin ja valmistettiin tuote samalla kirjoittaen tutkimustyöpäiväkirjaan. Fyysinen taidevaate toteutettiin kaksiviikoisella residenssijaksolla Kulttuuritalo Päiväkodissa, Hailuodossa.

Työssä heijasteltiin tutkimuspäiväkirjan tuloksia luovan prosessin kirjallisuuden avulla ja sitoen sitä perinteeseen ja nykypäivään, käyttäen autoetnografisen tutkimuksen piirteitä, kuten kerronnallisuutta ja elämäkerrallisuutta. Apuna luovan prosessin hahmottamisessa toimi Graham Wallasin nelivaiheinen luova prosessi, joka painottaa työn hetkeksi unohtamista ja alitajuisen prosessoinnin tärkeyttä.

Prosessi ei luonnollisestikaan ollut täysin nelivaiheisen luovan prosessin mukainen, vaan siinä on tunnistettavissa myös muutama mikroprosessi sen sisällä. Opinnäytetyön lopussa arvioitiin työn onnistumista ja mahdollisia jatkosuunnitelmia. Opinnäytetyö loi hahmotelman nomadiselle, eli liikkuvalla työskentelyllä, jossa mukana on yhteisöllinen materiaalin kerääminen, vähäinen määrä työvälineitä sekä vapaus valita oma työskentelypiste.

Avainsanat Taidevaate, luova prosessi, up cycle, nomadismi

Sivut 31 sivua, joista liitteitä 1 sivu

Degree Programme in Design
Visamäki

Author	Salla Koppeli	Year 2019
Subject	Let You Sea- creative process	
Supervisors	Pirjo Seddiki	

ABSTRACT

Let You Sea is a creative process in which a piece of art wear was made out of rugs. The actual process started already in spring 2017. That was when the original way to weave a soft knit-like fabric was developed. The shape of the garment was inspired by Japanese kimono which is strongly represented in art wear tradition.

The thesis consists of research and practice. The basis of the thesis was research into creative processes in general and history of artwear and Japanese kimono. The garment was designed and created while simultaneously keeping a diary about the process. The making of the garment took place in Päiväkoti art residency, which is located in Hailuoto island.

The thesis reflects the results of the research-diary combined with literature of the creative process to bind it into the tradition and present time. To portrait the creative process, autoethnographical research methods, such as narration and biography were used. The four stage creative process theory by Graham Wallas was used as the framework. The theory values incubation as the most important part of the creative process.

The process did not fit into four stages, yet a few microprocesses emerged inside the process. At the end of the thesis the whole process was evaluated by pondering how it succeeded and its opportunities for development in the future. The thesis creates a draft to nomadic, mobile way of working that includes communal material collection, minimal amount of tools to carry around and freedom to pick ones working environment.

Keywords Creative process, Art wear, Up cycle, Nomadism

Pages 31 pages including appendices 1 page

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
1.1	viitekehys.....	2
1.2	Prosessikaavio.....	2
1.3	Aiheen rajaus, tutkimusmenetelmä ja -kysymys.....	4
2	LUOVUUS JA LUOVA PROSESSI	6
2.1	Luovuus.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
2.2	Luova prosessi.....	6
3	PROSESSIN LÄHTÖKOHDAT	8
3.1	Alkuajatukset	8
3.2	Taidevaate	8
3.3	Kimono	10
3.4	Up-cycle ja tuotteen arvon nostaminen	11
3.5	Nomadistinen työskentely.....	11
4	ALKUVALMISTELUT	13
4.1	Materiaalin keräys	13
4.2	Protoilu kesämökillä.....	14
4.3	Residenssipaikan hankkiminen ja valmistelut.....	17
5	RESIDENSSIJAKSO JA TYÖSKENTELY	19
5.1	Aiheen syntyminen	19
5.2	Kaavoitus	21
5.3	Kudonta	22
5.4	Kuvaukset	24
5.5	Kuvat.....	26
6	ARVIOINTI	29
	LIITTEET	32
	LÄHTEET	33

Liitteet

Liite 1 Hokusai

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni nimi, *Let you sea*, on luovaan prosessiini viittaava sanaleikki. Sanaleikki muodostuu englanninkielien sanoista *sea* (meri) ja *see* (nähdä), jotka puheasultaan muistuttavat toinen toisiaan. *Let you see* tarkoittaisi suomeksi, että annan sinun nähdä. *See* sanan sijaan käytän sanaa *sea*, joka viittaa prosessin kuohuntaan ja taidevaatteen lopulliseen aiheeseen. Päästän lukijan mukaan prosessini aallokkoon, joka on paikka paikoin kipuilineen melko henkilökohtainen. Luovan prosessin ja sen sisäisten prosessien ymmärtämisen apuna tällä matkalla on toimineet filosofinen antropologia, psykologia sekä kirjallisuus luovuudesta ja innovoimisesta.

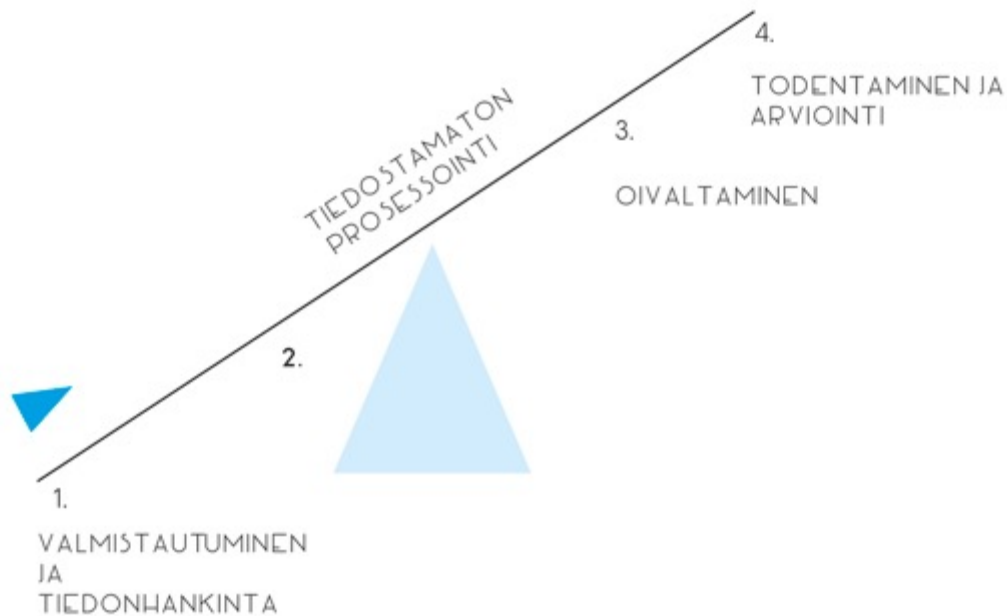
Opinnäytetyöni kuvaa luovan prosessin, jossa toteutin taidevaatteen taiteilijaresidenssissä. Teoreettisena viitekehyksenä minulla toimii Graham Wallasen nelivaiheinen luova prosessi. Hänen mukaansa neljästä prosessin vaiheesta kaikista tärkein on vaihe, jossa päästetään prosessista irti ja siirrytään alitajuiseen prosessointiin. Itselläni prosessi on lähtenyt käyntiin jo vuosi ennen itse residenssiä ja jäänyt myös sen jälkeen hetkeksi unholaan. Nyt olen nostanut idea-aihion takaisin pöydälle ja tarkastellut sitä uudesta näkökulmasta.

Luovassa prosessissa avaan työskentelyni taustalla olevaa pohdintaa, joka välillä muodostui päässäni myös kamppailuksi. Näissä hetkissä olen pyrkinyt olemaan mahdollisimman rehellinen omille tuntemuksille ja avoin uusille ideoille, jotka monesti odottavat vain pääsyä pintaan, kun työskentelyssä tuntee kohtaavansa seinän. Tapani työskennellä on polveilevaa ja teen useita prosesseja samanaikaisesti. Työskentelyni ei ole energialtaan tasaista puurtamista, vaan sisältää paljon väsyneitä taukoja ja huuman sekoisia pyrähdyksiä. Toivon, että elementtejä siitä on välittynyt myös tähän työhön.

1.1 Viitekehys

Opinnäytetyöni teoreettisena viitekehyksenä toimii Graham Wallasen teoria Nelivaiheisesta luovasta prosessista. Wallacen teoria kuuluu vaiheteorioiden joukkoon ja pohjautuu vahvasti ranskalaisen matemaatikon Henri Poincarén teoriaan luovasta prosessista, jossa tärkeimpään rooliin nousee tiedostamatonta prosessointia. Wallacen teorian neljä vaihetta ovat 1. Tiedonhankinta ja valmistelu 2. Inkubaatio, eli tiedostamaton prosessointi 3. Oivaltaminen 4. Todentaminen ja arviointi. Vaiheteoreetikot ovat yksimielisiä siitä, että tiedostamaton prosessointi on prosessin vaikein määriteltävä ja samalla myös tärkein vaihe. Tutkimusongelman hetkellinen unohtaminen on oleellinen prosessille, jotta oivaltaminen voi tapahtua. (Sawyer, 2004, 27-29)

Kuvasin teoreettisen viitekehyksen keinulautana. Kuvion ratkaiseva keikahduspiste tapahtuu tiedostamattoman prosessoinnin kohdalla. Sen edetessä tarpeeksi pitkälle keikahdaa lauta ja tapahtuu oivaltaminen ja sitä seuraa prosessin todentaminen ja arviointi, joka päättää prosessin.

Kuva 1. Viitekehys, joka pohjaa Graham Wallasen Nelivaiheiseen luovaan prosessiin.

1.2 Prosessikaavio

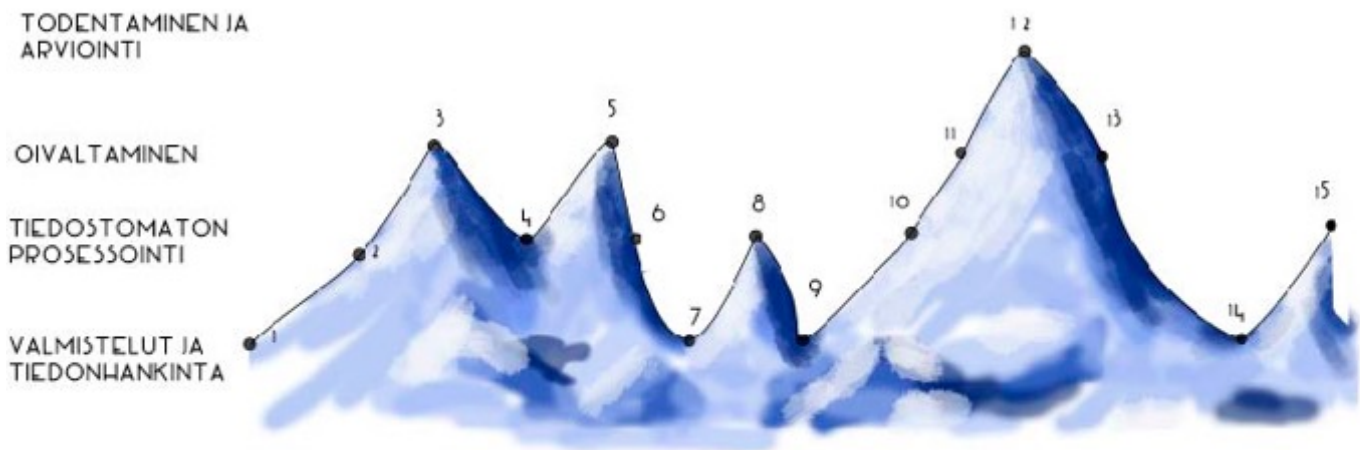
Pohtiessani oman työni prosessikaavion visuaalista toteutusta, huomasin, että se ei täysin asetu Wallasen nelivaiheeseen luovaan prosessiin, joka on johdonmukainen ja vain nelivaiheinen. Oma prosessini sisälsi kaikki vaiheet, mutta johdonmukaisen vaiheesta vaiheeseen etenemisen lisäksi se myös palasi eri vaiheisiin prosessin myötä. Tunnistin yhteensä neljä tiedonhankintavaihetta, jolloin palasin ottamaan selvää asioista, kuten luin tieteellistä materiaalia ja selvitin erilaisia mahdollisuuksia toteuttaa prosessiani nyt ja tulevaisuudessa.

Mielenkiintoinen havainto oli se, että prosessini sisälsi yhteensä kuusi tiedostamattoman prosessoinnin vaihetta. On turvallista sanoa, että työni on laskettu useita kertoja käsistä ja ajatuksia on tuuletettu jossain aivan muualla. Tämä tapahtui silloin, kun tulin valinnoissani tienhaaraan ja myös silloin, kun tiesin, että voi hetkeksi aivan hyvillä mielin antaa tilaa muille ajatuksille. Työskentelyni muut vaiheet olivatkin hyvin intensiivisiä ja nopeatempoisia. Hankkiessani tietoa upottaudun tiedon ja siitä seuranneiden ideoiden

pyörteisiin ja tarvitsen aikaa selvittää päätäni. Sama juttu oivaltamisen kohdalla. Kun ymmärrän jotain, pyrin kirjoittamaan sen auki ja innostuessani menen aika kierroksille.

Nelivaiheisen luovan prosessin kolmas vaihe, oivaltaminen, tapahtui prosessisani neljästi. Tällöin se palasi kolme kertaa takaisin lisätiedon hankkimiseen ja tiedostamattomaan prosessointiin. Kun prosessi viimein ylsi valmisteleminen ja oivaltamisen välisestä aallokosta todentamiseen, toteutin työn fyysisen osuuden nopealla tahdilla. Olisinko pystynyt siihen ilman alun aallokkoa? Ehkä ja mahdollisesti en. Mielestäni ei ole mielekasta miettiä tällaisessa henkilökohtaisessa luovassa prosessissa pelkästään tuloksia ja tehokkuutta, koska prosessin tärkein tieto löytyy siitä itse matkasta tuloksiin.

Prosessini ei myöskään pysähtynyt neljänteen vaiheeseen, eli todentamiseen ja arviointiin, vaan jatkoi siitä tiedon hankinnan kautta tiedostamattomaan prosessointiin. En usko, että voisi olla olemassa vain yksi, kaikesta irrallaan oleva prosessi, vaan, että kaikki prosessit ja elämä niiden ympärillä muodostavat kудelman, jolla ei ole varsinaista alkua ja päätepistettä. Prosessini kaaviosta muodostuikin opinnäytetyön teemaan sopivasti prosessiaallokko.

Kuva 2. Prosessiaallokko. Eri vaiheet eritelty seuraavalla sivulla.

1. Protoilua matonkuteiden parissa.
2. Kiinnostuminen kudontatekniikasta ja ajatus siitä, että tätä tulen käyttämään johonkin.
3. Hommat jäissä reilun vuoden ja fiilis, ettei mikään oikein lähde tai kiinnosta.
4. Kevät 2018: Tekniikka muistuu mieleen opinnäytetyötä miettiessä ja kiinnostus taiteelliseen työskentelyyn on herännyt.
5. Protoilua ja materiaalien ja tekniikoiden ja kudonta kehikon testailua.
6. Ajatukset pois lopullisesta toteutuksesta ja keskittyminen käytännön puoleen: materiaalin keräys, kuteiden leikkaaminen, residenssin hankkiminen, luovuus lepäilee.
7. Perehtyminen aiheisiin taidevaate, filosofia, kimono
8. Hailuodon residenssissä: paikan tunnustelu, materiaalin hankintaa ja aikataulutusta
9. Hetkellinen ahdistuminen aikataulusta ja parin päivän tauko hommista.
10. ”Tee siitä henkilökohtaista”, aiheen löytyminen työlle omista fiiliksistä ja vaatimuksista.
11. Työskentely nopealla tahdilla, työ valmiiksi ja dokumentointi.
12. Metodin hahmotelma.
13. Muutamia sovittuja yhteistyöhommia ja isompia suuntaviivoja.
14. Metodin testaamista.
15. Hommat uinumaan, kunnes asiaan taas palataan.

1.3 Aiheen rajaaminen ja tutkimusmenetelmä ja -kysymys

Minulle tuotti suurta vaikeutta tehdä aiheelleni rajaaminen. Mielestäni prosessissa olisi ollut monta herkullista aihetta, johon olisin voinut pureutua syvemmin. Tästä esimerkkinä kierrätysmateriaalin käyttö ja sille uuden arvon antaminen, luovan työn henkiset prosessit, kehitteillä oleva metodini nomadisesta työskentelystä, minimalistinen ja lähes sähkötön työskentely, residenssityöskentely ylipäättään, työskentelyn hiilijalanjälki ja niin edelleen.

Ajatusten tungos, innostuminen ja loputtomat idea-aihiot kuvaavat hyvin mieleni liikkeitä: Jos joku asia alkaa kiinnostamaan, menen sitä kohti ja otan siitä heti selvää. Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmänä käytin havainnointia ja dokumentointia. Tutkimuksella on autoetnografisen tutkimuksen piirteitä, kuten kerronnallisuus, narratiivisuus sekä henkilökohtaisuus. Autoetnografiassa on kyse tutkimus- ja päiväkirjamuotoisesta työstä, jossa tekijä heijastaa henkilökohtaista prosessia jo tutkittuun tietoon ja luoden ymmärrystä kulttuurisesta kokemuksesta, valjastaen näin myös oman henkilökohtaisen muiden tutkittavaksi. (Kukkurainen, 2019).

Opinnäytetyöni pyrkii vastaamaan pääkysymykseen: Millainen on nomadilähtöisen työskentelyn luova prosessi?

Kuva 3. Prosessin mind map.

2 LUOVUUS JA LUOVA PROSESSI

Luovuutta on pyritty määrittelemään läpi aikojen. Tiivistettynä se voisi olla Creativity and development-kirjan mukaan seuraavasti määritelty: sosiaalisesti tunnustettu saavutus, jossa on tavoitettu jotain uutta. Kirja täsmentää, että ei riitä, että idea on uusi, sen tulee olla myös asianmukainen ja jollain tapaa sosiaalisesti merkittävä jollekin yhteisölle.

1960-luvulla luovuuden tutkimuksessa keskityttiin luovan ihmisen persoonallisuuden piirteisiin. Ajateltiin, että luovalle ihmiselle tyypillisiä piirteitä on esimerkiksi uteliaisuus, aktiivisuus sekä epätavanomaisuus. 1970-luvulla tutkimuksen fokus siirtyi enemmänkin luonteenpiirteistä kongnitiivisiin, eli tietoa käsitteleviin sisäisiin prosesseihin. Tämä lähestymistapa ottaa yksilön lisäksi huomioon myös tilanteen, elämänmuodon sekä ympäristön. (Sawyer, 2003, s.25-26).

Filosofi Adolf Portman mukaan kulttuurin syntymisen ytimessä on ihmisen pitkä lapsuus-aika muihin nisäkkäisiin verrattuna. Tähän vaiheeseen kuuluu hallittu opettamis- ja oppimisvaihe ja sitä seuraava perinteiden siirto. Tämän seurauksena syntyy kulttuuri. (Kuhmonen, Laine, 1995, s.32). Ihmiselle on luontaista kaivata kulttuuria ja erilaisia kulttuurin muotoja onkin luotu helpottamaan ihmisen elämää. Ihminen tuottaa itse itseään muuttamalla ympäristöään ja toisin päin. Ihmisellä on kyky luoda uutta pohjaten menneisyyteen ja näin eri aikakaudet limittyvät ja luovat välillensä dialogia (Kuhmonen, Laine, 1995, s.35-36). Ihmisellä on siis luontainen kaipaus kulttuurin äärelle. Mutta ketkä tätä kulttuuria luovat?

Monesti ajatellaan, että luovuus on synnynnäinen ominaisuus. Sitä joko on luova tai sitten ei ole. Myönnän, että olen itsekin syyllistynyt ajattelemaan näin. Luovuutta voi kuitenkin herätellä ja aktivoida. On yleistä, että kun ollaan haaveiden ja rohkeutta vaativien tekojen äärellä, kuvaan astuu tekemisen sijaan välttely ja epäily omaa osaamista kohtaan (Kelley, Kelley, 2013, s.124). Tärkeää olisikin tunnistaa nämä ajatukset, päästä tilanteen päälle ja päästä kosketuksiin sen kanssa, mitä oikeasti haluaa tehdä (Kelley, Kelley, 2013, s.152-158). Sen lisäksi, että luovuus vaatii tekemistä, vaatii se myös rohkeutta. Vaikka kaikilla onkin luovaa potentiaalia, vaatii sen toteuttaminen rohkeutta heittäytyä ja muistaa, että pelko on ensimmäinen askel kohti luovuutta (Kelley, Kelley, 2013, s.164)

2.1 Luova prosessi

Luovalle prosessille on pyritty tekemään erilaisia teorioita ja kaavoja jo pitkään. Ne sisältävät hyviä vinkkejä sille, miten edetä prosessissa ja tunnistaa tunteuksiaan, mutta loppujen lopuksi luova prosessi on aina henkilökohtainen. Prosessia herättelevät ja ylläpitävät vaiheet, jotka toimivat toiselle eivät taas välttämättä toimi toiselle. Tärkein apu, mitä erilaiset teorit luovasta prosessista tarjoaa, onkin se, että oppii ymmärtämään prosessia, ratkaisemaan ongelmakohtia ja viemään prosessi loppuun asti (Ghiselin, 1952, s.1-2).

Luova prosessi voi lähteä liikkeelle monella tapaa. Luova prosessi voi lähteä liikkeelle havainnosta. Havainnon matka valmiiksi teokseksi ei ole välttämättä nopea, eikä ehkä

suorakaan, vaan sen loppuun viemiseen saattaa mennä vuosia, toisinaan aihe voi muhia pitkäänkin. (Keltanen, Tukiainen 2018, 42-47). Fenomenologisen, eli kokemuksellisen filosofiansa todetaan tosin, että kaikki näkökentässä oleva ei kuulu kuitenkaan näkemisen ja kommunikoinnin piiriin vaan vain sellaiset, joilla on havainnoijalleen merkitystä (Kuhmonen, Laine, 1995, s.47).

Toisinaan luovaa prosessia pitää hieman aktivoida liikkeelle. Kirjassa *Creative confidence* annetaan hyviä esimerkkejä prosessin käyntiin saattamisesta, kuten tämä viiden kohdan toiminta katalyytti: 1.Hanki apua. Jakamalla taakan voit katsoa onnistutkeko löytämään uuden tavan edistyä. 2. Luo ryhmäpaine. Sovi yhteinen työskentelyaika ja -paikka. Vaikka yhteinen työskentelyhetki ei tähtää jaettuun palautteeseen, sitoutuminen aikatauluun saa ilmestymään paikalle ja mahdollisesti tuloksia myös syntyy. 3.Kerää yleisö tuo ideat julki ja keskustele aiheesta, jotta saat luovuuden kukkimaan, ”yleisöllä” voi olla myös hyviä vinkkejä. 4.Tee huonoa työtä älä ole liian ankara vaan pyri saamaan alkuun jotain aikaiseksi. Tekemisen rytmiin pääsee kiinni, kun tekee huonosti tehdyn ja pelkistetyn vedoksen, joka kuitenkin esittää lopputuotetta. 5.Madalla panoksia Älä luo liikaa painetta yhdelle tärkeälle valinnalle, esimerkiksi täydellisestä paikan/kankaan/minkä vaan valinnasta, vaan pyri löytämään monta kevyttä versiota, joista voit sitten valita. (Kelley, Kelley, 2013, s.125-126).

Luovuudesta puhuttaessa mainitaan aina flow-tila. Sitä kuvaillaan tilaksi, jossa aika ja koko maailma tuntuu katoavan ympäriltä ja vain uppoat tekemiseen (Kelley, Kelley, 2013, s.161). Luova tauko kirjassa säveltäjä Tuomas Kantelinen kehottaa luomaan itselleen utopian, jossa antaa itselleen luvan majaillla. Tässä luovassa tilassa on myös vastoinkäymisiä, mutta niitä pystyy kohtaamaan turvallisesti, koska siellä on jokaisen itsesi luomat säännöt (Keltanen, Tukiainen 2019, 90). Fanny Tavastilan mukaan liika varovaisuus on uhka luovuudelle. Hänen mukaan tehty matka virheineen ja sattumineen saa näkyä työssä.(Keltanen, Tukiainen, 2019, s.32).

3 PROSESSIN LÄHTÖKOHDAT

3.1 Alkuajatukset

Itselleni on opintojeni myötä koko ajan vahvistunut ajatus siitä, että muotiteollisuutta pitäisi rankalla kädellä ravistella ja hidastaa. Muotiteollisuus on maailman toiseksi saastuttavin teollisuuden ala (Gunther, 2016). Vaikka emme ostaisi huippumuotia, koskettaa asia meitä jokaista. Huippumuodin sijaan ostanne monesti halpamuotia, jota tehdään massatuotantona yli tarpeen, epäilyttävissä olosuhteissa. Nämä vaatteet maksavat vain muutaman hassun euron, joka omasta mielestäni korreloi lähes täysin niiden surkean käyttökestävyyden kanssa.

Olisin voinut lähteä tekemään tutkimusta massamuodista ja sen haitoista. Mutta koska olen ihminen, jolle on tärkeää kokeilla ja luoda uutta, se ei olisi ehkä ollut minulle paras mahdollinen tapa lähestyä asiaa. Sen sijaan valitsin toteuttaa työn, jossa korostuu uusiokäyttö, ainutlaatuisuus, hitaus, henkilökohtaisuus sekä teknologiattomuus. Kaikki asioita, jotka ovat täysin epäkuvaavia puhuttaessa muodin massatuotannosta. Ympyrä sulkeutui lukiessani taidevaatteen historiasta, että 1800-luvun Iso-Britanniassa taide- ja käsityöliike sai alkunsa vastalauseena teollistumiselle (Leventon, 2005, s.13-15).

Matonkuteiden pujottelussa toisiinsa kudontatekniikalla ei varsinaisesti tarjoa mitään uutta auringon alla. Keksiminen onkin hyvin pitkälti sitä, että osaa yhdistää tuttuja asioita uudella ja yllättävällä tavalla (Keltanen, Tukiainen, 2018, s.96). Minulla oli halu testata liikuteltavaa työskentelymetodia, joka voisi kulkea mukani matkustaessani. En ollut myöskään nähnyt, että kukaan olisi toteuttanut juuri tällä kyseisellä tavalla tehtyä vaatetta. Sähköttömyydellä haluan luoda itselleni mahdollisuuden pystyttää työpisteeni keskelle metsää tai rantakalliolle ja suoda itselleni meditatiivisen tuokion käsityön parissa.

3.2 Taidevaate

Taidevaate on alun perin ollut perinteisillä käsityötekniikoilla toteutettu uniikkivaate. Se voidaan nähdä taiteen, käsityön ja muodin yhdentymänä ja siitä huolimatta se ei varsinaisesti kuulu kunnolla yhteenkään näistä kategorioista. Erityisesti Lännessä on tehty taiteen ja käsityön välille eroa, kun taas Aasiassa ne kulkevat rinnakkain. Taidevaate ei lukeudu myöskään muodin piiriin, sen vahvan taidepainotuksen takia. (Leventon, 2005, s.8).

Taidevaate on terminä hieman haastava. Se ei yleisellä puheen tasolla kuvaa itse tuotetta kovinkaan tarkasti: vaate voi olla mitä vain näiden kahden välillä: erityistekniikalla tehty vaatteen muodon saanut objekti, mikä ei ole siltikään millään tavalla käytännöllinen tai teollisen ja käsityön yhdistelmänä toteutettu suuren muotitalon vähän erikoisempi vaate. Taidevaatetta on alettu tutkimaan 1970-luvulla, silloin käytyjen taide vastaan käsityö keskustelujen pohjalta, jotka kumpusivat puettavasta taiteesta. Silloin taidevaatteet pääsivät kyllä osaksi lehtikuvauksia, mutta harva galleria osti itse vaatteita

kokoelmiinsa, koska ajatteluun oli pinttynyt käsitys siitä, ettei taide voi olla funktionaalista.

Taide- ja käsityö liikkeellä oli sekä poliittinen, että esteettinen agenda: Se nousi vastalauseena teollistumiselle. Teollisuuden nähtiin nousevan tekijän ja käyttäjän välille ja nostavan työnjohtajan kaiken yläpuolelle. Teollisuuden nähtiin riistävän arvon käsityöläisen osaamiselta. Sen vuoksi estetiikassa suosittiin ennen kaikkea koristeellisuutta ja ainutlaatuisuutta; sitä jälkeä, jota ei teollisuudessa voida saavuttaa. (Leventon, 2005, s.14).

Taidevaatteen historia ulottuu 1800-luvun vaatemuutostukseen. Tämän läpiviejinä toimivat uusajattelijat; naiset, jotka vaativat oikeutta korkeampaan koulutukseen, ansaitsemiseen ja omistajuuteen. Vaatteet olivat tietoisien epämuodikkaita aikansa trendeihin nähden. Pääasiassa ne olivat saaneet vaikutteita historiallisista asuista sekä japanilaisesta kimono-pukeutumisesta. Vaatteelle ominaista oli väljä istuvuus, vailla muotoileikkauksia ja sen alla ei kuulunut pitää ajalleen tyyppillistä korsettia, tätä tyyliä kutsuttiin nimellä pre-raphaelite. (Leventon, 2005, s.14).

1800-luvun taidevaate piti sisällään myös statukseen liittyvää viestintää: Sen kantaja oli joko taiteilija tai taidetta arvostava, sivistynyt ja kulturelli henkilö. Taidevaatteen suosio oli erityisen suuri ylemmän luokan ja keskiluokan naisilla. Taidemekkoa mainostettiin Isossa-Britanniassa ja Yhdysvalloissa niin piilopoliittisiin, terveydellisiin sekä esteettisiin syihin vedoten (Leventon, 2005, s.17-20).

1903 perustettiin Wieniin taide- ja käsityöliike. Sen agendana oli, että käsityö ei ole lähetoisin taiteesta vaan toisin päin. Siellä taide ja muoti yhdistyivät. Ensimmäisen Maailman sodan jälkeen naisten muoti muuttui suoralinjaisen moderniksi. Bauhaus perustettiin 1918 ja se keskittyi ennen kaikkea taidetekstiileihin ja oli avoin uutta teknologiaa kohtaan toisin kuin reformistit. Bauhausin tekstiililinja oli erityisen naisvaltainen (Leventon, 2005, s.20).

Taidevaate-genressä tyyppillistä on käsin tehdyt tekstiilit, loputtomat kokeilut, artistin intohimo valitsemaansa tekotapaa kohtaan, korkeataiteen tekniikat ja ajatus muodista erottautumisesta. Länsimainen taide on nähty pitkään miehen tekemänä ja käsityöt ovat vain naisten töitä. Tämän takia taidevaatteella on myös melko feministinen pohja 1960-1970 luvun keskustelussa, jolloin se on ollut myös tasa-arvokysymys. Tämän vuoksi taidevaatteiden tekijät kapinoivat muotia vastaan, koska he näkivät sen ansana naiselle.

1970-luvulla japanilainen kimono on täydellinen esimerkki taidevaatteesta: Etninen vaate, joka edustaa perinnettä ja vakiintunutta käytäntöä. Sillä on tunnistettava ja lähes muuttumaton muotokieli, kaunis väri ja kuosi, sekä monikerroksellista symboliikkaa. Taiteilijoille, jotka halusivat erottaa heidän taiteensa ja muodin, kimono oli luonnollinen asuvalinta. Tämä on myös koomista siinä mielessä, että kimonosta on siitä lähtien muodostunut, tasaisisin väliajoin ilmenevä muoti- ilmiö. Muutenkin taidevaate on lainaillut muista kulttuureista perinneasunpiirteitä. (Leventon, 2005, s.22).

Eurooppalainen taidevaate eroaa amerikkalaisesta taidevaatteesta siten, että se selkeästi enemmän ajan tasalla uusimmista teknologioista ja käyttää paljon enemmän

muodin keinoja itseään ilmaistessaan, siinä missä amerikkalainen taidevaate on enemmän käsityöläisyyteen ja orgaanisuuteen nojaavaa (Leventon 2005,108-109). Australiassa taidevaate on painottanut eniten erilaisiin värjäystekniikoihin, kuten solmuvärjäykseen ja batiikkiin. Taidevaatteen tekijät ovat olleet enemmän kiinnostuneita tekstiilin luomisesta, kuin vaatteen tekemisestä, sen takia australialaiset taidevaatteet ovat pääasiassa olleet ponchoja, kaftaaneja ja huiveja (Leventon, 2005, s.121).

Pääteemoja taidevaatteessa on luonto, teksti, pop art ja muutos. Taidevaate ottaa siis usein omalla tavallaan kantaa ja avaa keskustelua. Esimerkiksi William Cacicdon vettä pitävä takki on kuvioitu kauttaaltaan läpipainetuin sadepisaroin vieden siltä täysin sen alkuperäisen funktion. Selvyyden vuoksi takin helmaan on painettu vielä takin nimi ”Rain Coat”. (Leventon, 2005, s.92-93).

Vaikka taidevaatteen juuret ja suuri inspiraation lähde on aasialainen perinne, ei Aasiassa taidevaatetta nähdä samalla tavalla, kuin Amerikassa. Ehkä juuri sen takia, että taidevaate on niin suoraan lainannut aasialaisesta perinteestä käyttövaatteesta, joka toimii myös seinälle ripustettuna sisustuselementtinä, ei aasialainen taidevaate halua sitä toisintaa (Leventon, 2005, s.124).

3.3 Kimono

Japaniksi kimono tarkoittaa sanana vaatetta ja päälle puettavaa. Ajan saatossa se on kuitenkin alettu assosioimaan pitkään kaapumaiseen T-muotoiseen takkiin, joka on tehty suorakaiteen muotoisista kappaleista (Dobson, 2004, s.6) Kimonoa käyttävät sekä naiset, miehet, että lapset. Kimonosta on yleisesti ottaen muodostunut japanilaisen kulttuurin kauneuden symboli (Liddel, 1989, s.1).

Kimono on perinteisesti puettu kerroksina, päällä olevat kerrokset ovat alla olevia kerroksia lyhyempiä, jotta kerrosten kauniit materiaalit ja värit pääsevät oikeuksiin. Perinteisesti kerroksia on ollut viisi, mutta Keskiajalla naiset saattoivat pukeutua jopa yli 12 kerrokseen osoittaakseen vaurautensa. Taiteessa kimonon kerrosten määrällä on perinteisesti myös kuvattu talven kylmyyttä (Dobson, 2004, s.8).

Nykypäivänä kimonon arkikäyttö on japanilaisten naisten keskuudessa melko vähäistä, eikä vähiten sen takia, että kimono sisältää paljon henkilökohtaista informaatiota muun muassa käyttäjän iästä sekä parisuhdestatuksesta. Nuorilla naimattomilla naisilla värit ja muoto ovat runsaampaa, jotta kimono kiinnittäisi miesten huomion, kun taas naimisissa olevilla ja vanhemmilla naisilla värit ja muoto ovat vaatimattomampia. Japanilaiset naiset ovat alkaneet käyttää länsimaisia vaatteita ja moni käyttää kimonoa ainoastaan hääpäivänään. (Dobson 2004, s.8-11).

Kimonojen moninaisesta joukosta tähän päivään on selviytynyt Yukata. Se on tehty puuvillasta ja perinteisesti värjätty indigolla, eikä vaatteessa ole vuorikangasta. Sitä käytetään kotiololoissa kylpytakkina. Sen voi pukea myös asusteeksi jokapäiväiseen käyttöön ja yhdistää muiden arkivaatteiden, kuten t-paidan ja shortsien kanssa. Yhdistämällä ohuen Obi-vyön voi Yukatan pukea jopa juhlatilaisuuksiin. (Dobson 2004, s.11).

1980-luvulla japanilaiset muotisuunnittelijat nousivat vahvalla tyylillään muodin huipulle, kuten Issey miyake, joka loi kimonolle uusia muotoja ja materiaalivalintoja. Myös taiteilija Itchiku Kubota loi Kimono-taidetta, joka oli tarkoitettu lähinnä tilateokseksi läpikuultavine materiaaleineen. Länsimaiset muotilehdet käyttivät Kubotan taidevaatteita stailattuna kaukaasialaisten päälle, luoden ikään kuin kuvan kimonon länsimaisuudesta. (Leventon, 2005, s.128).

Kimono on vaate, joka jatkaa innoittamistaan muodin saralla uudelleen ja uudelleen. Koska kimonon perinteeseen kuuluu hyvät materiaalit, kauniit värit ja käsityöläisyys, ei ole mikään ihme, että se on noussut myös pinnalle käsityöläisyyden piirteiden noustessa trendikkäiksi. Lähes joka vuosi jonkun muotitalon suunnittelija on versioinut sitä mallistossaan, viimeisimpänä Louis Vuitton. Myös Japanissa on havahduttu kimonojen kysyntään, esimerkiksi Kyoton vanhin Kimonon valmistaja, Chiso, on perustanut internetin kaupan, josta asiakas voi itse suunnitella oman kimonon (Foreman, 2017).

3.4 Up-cycle ja tuotteen arvon nostaminen

Muotiteollisuudessa materiaalit valitaan yleensä esteettisistä ja toiminnallisista syistä. Halutessaan vaatesuunnittelija voi myös käyttää löydettyjä materiaaleja ja luoda niistä uutta, täten vähentäen tekstiilijätettä. Up-cycle tarkoittaa prosessia, jossa materiaalille annetaan uusi arvo käyttämällä rikkiä, vioittunutta ja tarpeeton materiaali uudella innovatiivisella tavalla uuteen tuotteeseen (Rissanen, Gwilt, 2010, s.35)

Olen tehnyt muutaman kierrätysmateriaaliprojektin ja ongelmaksi on aina muodostunut ajatus siitä, että pystyisikö näitä tuotteita tekemään isompana sarjana. Olen päätenyt käyttämään materiaaleja, joiden saatavuus on jollain tapaa todennäköistä kuten valoverhoja, pellavaisia pöytäliinoja ja lakanoita. Tällöin olen pystynyt takaamaan projektille ja tuotteille jonkinlaisen jatkuvuuden.

Kirjassa *Shaping sustainable fashion* Alison Gwilt ja Timo Rissanen tuovat esille sen, miten Up-cycle tuotteen standardisointi on lähes mahdotonta, materiaalin saanti ja määrät ovat ennustamattomia. Tämän monet tekijät kokevat ongelmallisena. Toisaalta he tuovat esille, että tämä rajoite voi toimia myös katalyyttinä uusille ideoille: Jos ei pyri tekemään pelkästään muodin bulkkitavaraa voi tehdä uniikkeja ”one-of-a-kind” -vaatteita, jotka muodostuvat osaksi omistajansa persoonaa ja tyyliä. Tällöin vaatteen viehätys muodostuu juurikin sen ekologisuudesta ja erityisyydestä, ainutlaatuisuudesta (Rissanen, Gwilt, 2010, s.35).

3.5 Nomadinen työskentely

Nomadi tarkoittaa ihmistä, joka elää kiertävää elämää. Perinteisesti nomadit on jaettu metsästäjäkeräilijöihin ja paimentolaisiin (maailmankuvalehti.fi). Tänä päivänä on aivan luontevaa, että ihmiset tekevät töitensä etänä. Teknologia ja internet verkko on mahdollistanut tämän meille. Tietokoneen avulla työskenteleviä ihmisiä, jotka tekevät

töitensä maantieteellisesti eri lokaatiosta suhteessa työpaikkaansa, kutsutaan digitaalsiksi nomadeiksi(refuga.com).

Kuten Nikolaj Astrup Madsen kirjoittaa Refuga-nettisivullaan, että digitaalinen nomadismi saa pahimmillaan massatursimin piirteitä. Nomadit hakeutuvat omiin yhteisöihinsä eksoottisessa lokaatiossa, eikä ole juurikaan kiinnostuneita paikallisesta kulttuurista (Astrup Madsen, 2017). Digitaalinen nomadismi onkin itsevalittua nomadismia. Nykyään perinteisessä mielessä ymmärrettyjä nomadeja. Heimot, jotka ovat löytäneet suopeammat elinolosuhteet, joutuvat vaihtamaan paikkaa vain pari kertaa vuodessa. Tällaisia nomadeja kutsutaan puolinomadeiksi (Laine, 2007)

Olen antanut paljon ajatuksia työskentelytavoille, joissa ei olisi sidottuna työpaikkaansa, vaan työpaikka kulkisi mukana. Innoittajana tälle pohdinnalle on toiminut skenaariot maailman tilanteen kurjistumisesta: Sähkön ja materiaalin rajoitteista, kuten mahdollisesta tarpeesta liikkua paikasta toiseen resurssien, kuten ruuan ja siedettävämpien elinolosuhteiden perässä. Samasta syystä halusin käyttää prosessissani uusiksi tekstiilejä, jotka eivät alkuperäisessä toimessaan enää palvele.

Omassa työskentelyssäni olen pyrkinyt rajoittamaan työskentelyvälineet mahdollisimman kevyiksi ja vähän tilaa vieviksi. Kudontaan käytettävä itse tehty kehikko on kasaantaiteltava ja tämän lisäksi käytän vain saksia kuteiden leikkaamiseen sekä virkkuukoukua valmiin työn huolitteluun ja kasaamiseen. En varsinaisesti haaveile digitaalisesta nomadismista, vaan siitä, että voisi rauhassa matkustaa kohteeseen ja elää paikallisten parissa. Toki ajan henkeen kuuluu tiiviisti sosiaalinen media, johon varmasti päivittäisin prosessista ja matkasta niukalti.

4 ALKUVALMISTELUT

4.1 Materiaalin keräys

Aloittaessani projektia ajattelin, että ihmisillä on usein nurkissaan nuhjuiseksi menneitä lakanoita, joita ei raaski heittää pois, mutta ei kehtaa ehkä viedä kirpputorillekaan. Sen vuoksi päätin kokeilla yhteisöllistä materiaalinkeräystä ja laitoin ilmoituksen Kallio kierrättää-ryhmään Facebookissa. Kirjoitin, että ”vastaanotetaan vanhoja lakanoita taiteellista projektia varten, värillä ja kunnolla ei ole väliä, koska tulen käsittelemään materiaaleja leikkaamalla ja mahdollisesti värjäämällä.” Ihmiset olivat kiinnostuneita ja sainkin suuren määrän vastauksia ja lahjoituksia.

Käytettäessä lahjoituksena saatavia kierrätysmateriaaleja on aina hieman epävarmaa se minkälaisia materiaaleja loppujen lopuksi saa. En ollut pyytänyt tietyn värisiä lakanoita, koska ajattelin, että olisi mielenkiintoista nähdä minkälaisia materiaaleja lopulta saisin. Olin myös varautunut henkisesti, että saatan joutua värjäämään joitakin kankaita, jotta saan värimaailmat sopimaan yhteen.

Kuva 4. Lahjoitettuja lakanoita.

Päädyn saamaan suuren määrän erilaisia sinisen ja harmaan sävyjä ja päätin, että toteuttaisin työni niillä. Kun mietin prosessin ekologisuutta, en pystynyt perustelemaan itselleni materiaalien värjäämistä, kun minulla oli käsissäni täydellinen sinisestä harmaaseen liukuva sävykartta. Leikkasin lakanat 2cm matonkuteiksi ja laitoin keriksi. Tämä oli melko aikaa vievää ja kroppaa rasittava vaihe. Mietin, että vastaisuudessa voisin ulkoistaa tämän työn paikkaan, jossa matonkuteet tehdään ammattitaitoisesti ja tasalaatuisesti leikkurin avulla.

Olin iloisin yllättynyt siitä, miten ihmiset osoittivat kiinnostustaan ja lähtivät lahjoittamaan vanhoja lakanoita. He aivan varmasti halusivat lakanoistaan eroon, mutta myös samanaikaisesti he halusivat osallistua omituiselta kuulostavaan taideprojektiin. Tuntui hyvältä, että sain tarvittavan materiaalin kasaan lahjoitettuna saaduista lakanoista.

Kuva 5. Valitut lakanat kuteiksi leikattuna ja sävy-ympyrässä

4.2 Protoilu kesämökillä

Lähdin kesämökille protoilemaan kirjan Creative Confidence innoittamana. Kirjassa puhutaan nopeiden ja edullisten prototyyppien tekemisen tärkeydestä. Sen mukaan kannattaa tehdä useita protoja samanaikaisesti, sillä näin tehdessä voidaan heti huomata toimimattomat tekniikat ja ratkaisut ja päästä kehittämään prosessia oikeaan suuntaan. Jos suunnitelmaa pyörittelee vain teoriassa ja lataa kaikki panokset yhteen ainoaan ideaan ja protoon, saattaa paljon arvokasta tietoa jäädä huomaamatta ja pahimmillaan kärsiä rahallisia tappioita. (Kelley, Kelley, 2013, s.130-132).

Olin etukäteen miettinyt, että haluan testata miten maton kuteilla voi kutoa kuvioita ja erilaisia pintoja ja halusin testata, miten käyttämälläni tekniikalla pystyy tekemään kappaleita kaavoittamaani muotoon. Käyttämäni kudontatekniikkani on siis lapsuudesta tuttu paperipunonnan tyylinen tapa. Kaksi saman vahvuista kudetta muodostaa sekä kuteen, että loimen siten, että loimena toimiva kude on pingoitettu kehikkoon, niin, että kuteena toimivaa kudetta mahtuu pujottamaan vuorotellen loimikuteiden yli ja ali. Tämän seurauksena saadaan pehmeään, paksuhkoa ja neulemaista pintaa. Käytin

kehikkona muuttolaatikkoo, johon tein ylä- ja alareunaan sentin välein viiltoja, joihin sain pujotettua loimena toimivat kuteet.

Tuloksina tästä ”protoiluleiristä” käsiini jäi se, että käyttämälläni tekniikalla pystyy tekemään mielenkiintoista kuviointia ja pintastruktuuria. Tein myös yksinkertaisen liivin, joka muodostui kahdesta etukappaleesta ja yhdestä takakappaleesta. Tein kappaleet ja laitoin palat yhteen virkkuukoukun avulla. Näin sain selville, että pystyn tekemään haluamani muotoisia kappaleita tekniikallani, sekä sen, että pystyisin myös yhdistämään kappaleet toisiinsa virkkuukoukun avulla.

Tajusin myös sen, että isompikokoisia kappaleita ei pystyisi toteuttamaan käyttämälläni pahvilaatikkotekniikalla, vaan minun tulisi kehittää käyttötarkoituksiini soveltuva kudontakehikko. Vaatimuksina kehikolle oli, että se ei veisi liikaa tilaa, olisi helppokäyttöinen ja että sen pystyisi kiinnittämään minne vaan. Päädyin suunnittelemaan kehikon, joka muodostui kahdesta puurimasta. Kehikon pystyy kiinnittämään köysien avulla tukevasti esimerkiksi puuhun, verhotankoon tai muihin rakenteisiin.

Kuva 6. pahvikehikko

Kuva 7. värivaihtelu ja kuviointi.

Kuva 8. Värivaihtelu ja pintastruktuuri.

Kuva 9. kaavoitettu liiviproto.

4.3 Residenssipaikan hankkiminen ja valmistelut

Aluksi minulle ei ollut selvää, että missä taiteellisen prosessini tekninen osuus toteutettaisiin. Koska työskentelymetodini on tarkoituksellisen kevyt ja liikuteltava, ajattelin ensin, että reissaisin sen kanssa paikasta toiseen. Tämä ei tuntunut kuitenkaan mielekkäältä hetken pohdinnan jälkeen. Halusin, että toteutukselle olisi tietty paikka ja lyhyehkö ajanjakso. Suunnittelin ensin meneväni perheeni mökille, mutta mietin, että haluaisin kyllä mieluummin paikkaan, johon joutuisin muodostamaan suhteen täysin nolasta; paikkaan tutustuminen ja oman työskentelyn rytmin hakeminen.

Löysin Kulttuuritalo Päiväkodin ystäväni suosituksen kautta. Kulttuuritalo Päiväkoti on uusi, vuonna 2017 avattu taiteilijaresidenssi Hailuodossa, joka on ympäri vuoden auki ja tarjoaa kahta residenssipaikkaa yhdenaikaisesti. Päiväkoti on vanha kaksi kerroksinen puutalo, jonka alakerrassa sijaitsee avokonttori useammankin alan työntekijälle. Se on kunnostettu ja valjastettu toimisto-, kulttuuri- ja residenssikäyttöön Aki ja Sanna Roukalan toimesta.

Ajatus residenssistä on ollut aina kiehtova, mutta olen aina ajatellut, että koska en ole tehnyt mitään julkisesti noteerattua työtä taiteen saralla, en voisi residenssiin hakea. Soitin residenssiin ja varmistin, että soveltuisin hakemaan sieltä paikkaa. Minua

pyydettiin lähettämään portfolio sekä työsuunnitelma haetulle residenssijaksolle. Sain vastauksen nopeasti ja residenssipaiikka varmistui kahden päivän sisällä.

Luova tauko-kirjassa puhutan siitä, miten Inspiraatiota ei kannatta jäädä odottamaan vaan sohvalle. Tärkeää on työstää ja herätellä prosessia ja luoda deadlineja (Tukiainen, Keltanen 2018, s.31). Minulla residenssin varaamisessa oli kyse juurikin tästä. Se loi aikarajoitteen ja tietynlaisen paineen näyttää, että kykenen tekemään jotain kulttuurisesti kiinnostavaa työskentelyjakson aikana. Se, että loin alustavan suunnitelman työskentelylleni ja sen esittely residenssihakemuksessa sai minut suunnittelemaan toimimaan todella johdonmukaisesti.

5 RESIDENSSIJAKSO JA TYÖSKENTELY

5.1 Aiheen syntyminen

Saavuttuani pitkän matkustuspäivän päätteeksi taiteilijaresidenssiin, päätin, että tutustun Hailuotoon ihan rauhassa pari päivää ja haen aihetta. Olin jo prosessin alusta lähtien pyrkinyt olla ajattelematta vaatteiden aihetta. Halusin sen syntyvän vasta Hailuodon vaikutuksessa. Huomasin, että mieleni pyrki täyttämään hiljaisuutta nopeilla ratkaisuilla, koska pelkäsin, että aika loppuu kesken. Koska olin luonut työlle aika- ja paikka rajoitteen, koin suurta tarvetta näyttää, että onnistun kyllä ja menin tästä ehkä hieman jumiin ja koin oloni yksinäiseksi.

Suomalaiselle luovuudelle on tyypillistä yksin tekemisen kulttuuri. Tuomas Kantelinen puhuu yhteisöllisyyden voimavarasta, massan ”vapaaehtoisesta hyvää etsivästä yhteisyydestä”, siitä miten ihmiset voisi valjastaa osaksi suurempaa yhtä ja sen näkeminen, että kaikilla on annettavaa (Keltanen, Tukiainen, 2018, s.90.). Lähtökohtaisesti ajatukse- nani oli toteuttaa teos, johon muut ihmiset voisivat osallistua tekemällä pienen osuuden vaatteesta kudetta pujottaen. Paikan päällä oman työskentelyn promoaminen ja sosiaalisten kontaktien luominen ei tuntuneetkaan enää niin mutkattomalta. Olin liian epävarma metodin ja itse työn onnistumisen suhteen, että ajatuskin siitä, että tekisin työtä ihmisten katseiden edessä ja ottaisin kontaktia, tuntui kuormittavalta.

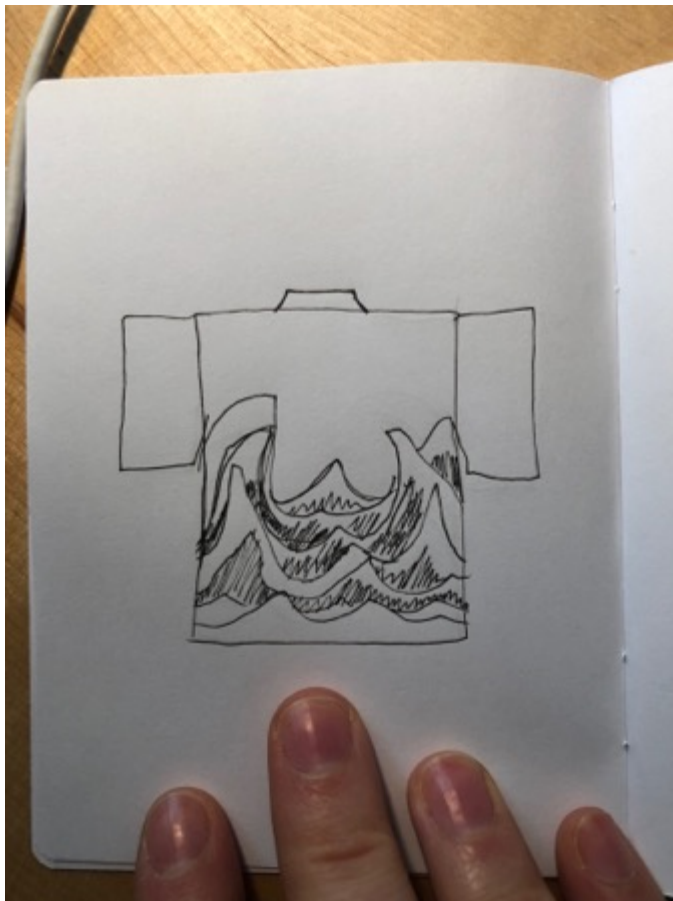
On mielenkiintoista, miten erilaiselta kaikki tuntui sitten paikan päällä. Olin visualisoinut itseni rennosti työskentelemään vaihtuvissa työpisteissä ja rupattelemassa satunnaisten ohikulkijoiden kanssa. Todellisuudessa päädyin tekemään työtä residenssin saunarakennuksen terassille, osin siitä syystä, että se tarjosi hellepäivinä varjoisan työskentelypaikan, mutta täysin myös sen takia, että sain piileskellä siellä vailla ihmiskontaktia. Residenssissä vieraili samanaikaisesti runotaidetta tekevän pariskunta. Heidän kanssaan kävin muutamiakin mielenkiintoisia keskusteluja, joilla sain perspektiiviä omaan tekemiseen. Myös heidän työskentelyn seuraaminen sai puskemaan omaa työtä kohti tavoitteitaan.

Vaikka olin etukäteen vakaasti päättänyt, että annan aiheen syntyä vasta paikan päällä residenssissä, huomasin, että olin pohjustanut sitä itselleni kuin varkain. Aihe, jota olin pyöritellyt päässäni ei tuntunut enää millään tavalla oikealta ja ajankohtaiselta. Kirjassa luova tauko Valokuvaaja Sanna Kannisto puhuu siitä, miten ideaa, tai kuvaa mikä on tuntunut aiemmin mielenkiintoiselta ei pystykään sitten toistamaan. Kannisto toteaa, että silloin se on loppu, kuvaamista ei pysty pakottamaan liikaa tiettyihin suuntiin. (Keltanen, Tukiainen, 2018, s.98). Olin tämän saman edessä, minun piti päästää irti salaa luomas- tani turvaverkosta ja varasuunnitelmastani, jotta pystyisin luomaan jotain uutta.

Mielessäni toistui periamerikkalainen aforismi ”Fake it til you make it”, joka siis tarkoittaa sitä, että meidän tulisi esittää menestyneitä aina siihen asti, kunnes olemme oikeasti menestyneitä. Yritämme siis pitää pintamme tyynenä, vaikka sisällä saattaa kuohua vaikka minkälaista epävarmuutta ja kriisiä. Kaikenlainen esittäminen ja tietynlaisen kuvan luominen itsestä ahdistaa minua syvästi ja on jotain sellaista mistä itse haluan päästä eroon. Ihailen suuresti ihmisiä, jotka uskaltavat olla avoimesti epätäydellisiä ja hieman rikki. ymmärsin silloin, että tämä on se oikea rehellinen aihe työlleni.

Piirsin simppeleitä piirrustuksia kuulakärkikynällä, jossa pääosassa oli kuokuva meri. Siinällään hassua, koska Hailuodossa ei käynyt tuolloin tuulenvirekään. Ajattelin Japanilaisen Katsushika Hokusain The Great Wave maalausta, jossa valtavat kippuraiset aallot kohoavat armottomana merestä ja saavat horisontissa siintävän vuoren näyttämään suorastaan mitättömältä (liite1). Mietin sitä, miten ihminen jo pienestä pitäen ehdollistetaan pitämään vaikeat tunteensa omana tietonaan.

Muistin ystäväni kehotuksen tehdä prosessista henkilökohtainen, koska se on aina mielenkiintoista. Päätin mielessäni, että hyvä on, kuvaan työssäni päällimmäisen tuntemukseni. Kuulostelin itseäni ja päällimmäisenä oli hämmennykseen kietoutunut pelko epäonnistumisesta. Ei ehkä kaikista mairittelevin olo muille jaettavaksi, mutta sain siitä heti kiinni. Suunnittelin takin niin, että etupuolella näkyy tyyni horisontti ja selkäpuolella myrskyävä meri. Takin malli mukailee suorakaiteen muotoisista kappaleista muodostunutta kimono-takkia ja takin selän aallokko vinkkaa silmää Hokusain aallolle pop artin henkeen (liite 1).

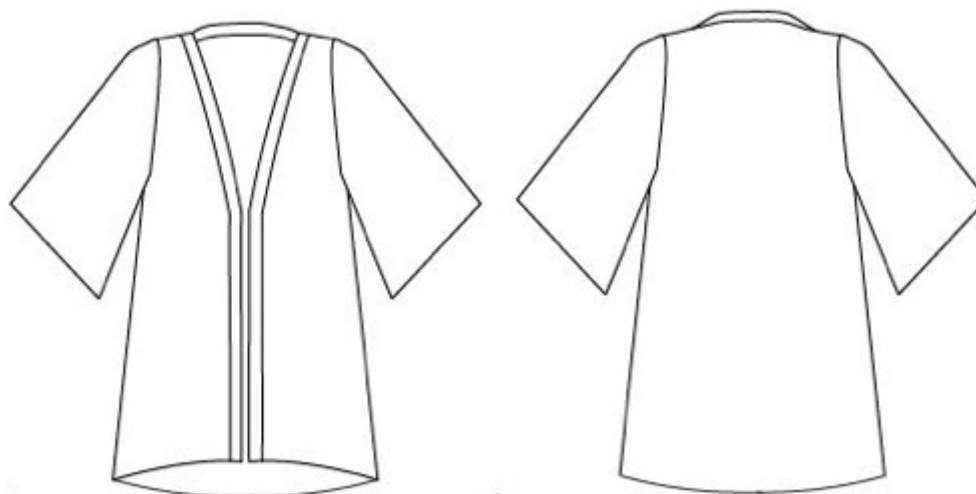

Kuva 10. luonnos aaltojen sijoittelusta

5.2 Kaavoitus

Minulla oli Hailuodossa mukana kaksi Kimonoihin liittyvää kirjaa, Toisessa kerrottiin enemmän kimono historian ja toisessa oli kimono kaavoja ja lyhyet selitykset siitä, mitä kukin kimono edustaa. Tutkiessani erilaisia kimono malleja, päädyin tekemään oman mukaelman arkisesta Hippari-nimisestä kimonomallista. Hippari on lyhyt naisten käyttämä kimono, joka on istuvuudeltaan mukavan väljä (Dobson, 2004, s.62-66). Muutuin kaavaa siten, että tein kimonotakista lähes polvimittaisen lisäämällä siihen 40cm pituutta.

Piirsin vaatteiden kaavat kaavamuoville. Piirsin muoviin myös vaatteiden kuvioinnin. Olin aikaisemmin testannut vaatteiden kaavan mukaan kutomista protoillessani, siten, että olin asettanut kaavapaperin pahvikehikon ja kuteiden väliin vaakatasossa. Uusi kudontakehikkoon kaavamuovi kiinnitettäisiin kiinnitysnipistimien avulla kudonta kehikon ylä- ja alarimaan. Kuvion hahmotelma kehikon pohjalla auttaa säilyttämään mittasuhteet ja mahdollistaa tekemään jokaisen värialueen kerrallaan, vaikka keskeltä vaatetta.

Kuva 11. kimono viivapiirustus

5.3 Kudonta

Koko residenssijakson ajaksi oli luvattu hellelukumia. Olin alun perin ajatellut, että vaihtelisin työskentelypisteen paikkaa, mutta armoton aurinko pakotti löytämään varjoisan ja pysyvän paikan, jossa olisin lähellä vesipistettä ja muita fasilitetteja. Tämä löytyi residenssin pihapiiristä, saunan terassilta. Terassin rakenteisiin oli myös helppo kiinnittää kudontakehikko ja sateen sattuessa se antaisi myös suojaa.

Kuva 12. Ensimmäisen päivän jälkeen.

Aloitin kudonnan kiinnittämällä kaavamuovin kehikon ylä- ja alalaidassa oleviin klipseihin. Protojen perusteella kudottava kappale menettää hieman pituuttaan, joten jätin ylä- ja alaosaan pari senttiä väljyyttä kaavaan nähden. Aloitin takin vaikeimmasta ja työläimmästä osuudesta, eli takakappaleesta, jotta saisin panostettua siihen kunnolla. Kudoin aalto aallolta vaihdellen eri sinisen sävyjen välillä. En ollut tehnyt varsinaista värisuunnitelmaa, lähinnä katsonut vain kuvia vellovasta merestä ja pyrkinyt hahmottamaan miten valot ja varjot niissä asettuivat. Oli kiva huomata, että muotojen tekeminen oli helppoa kaavamuoviin piirrettyjen apuviivojen avulla. Olin suorastaan huumassa, kun tajusin kuinka mielenkiintoista ja mosaiikinomaista pintaa sain läikikkäillä matonkuteilla ja tällä tekniikalla aikaiseksi. Ensimmäisen työpäivän päätteeksi menin onnellisena nukkumaan ajatellen, että nyt olen luonut jotain aivan uutta ja erilaista ja se oli hyvä fiilis.

Kuva 13. Työskentelyä.

Sain takin takaosa valmiiksi muutamassa päivässä. Monen eri sävyn käyttö työssä tarkoitti myös sitä, että kuteiden päättelyä olisi runsaasti ja siihen tulisi varata reilusti aikaa. Aloitin takin etukappaleiden tekemisen mukaillen takakappaleen sivuihin jääviä värejä ja kerroslukuja. Etuosan ”tyyni” muodostui siis vain tasapaksuista meren raidoista, jotka vaihtuvat noin rinnan korkeudella vaaleanharmaaksi taivaaksi. Takin hihat tein myös taivaan värisiksi. Ajattelin taidevaatetta ennen kaikkea sen kautta miltä se näyttäisi seinälle ripustettuna hihasta hihaan pujotetun kepin varassa.

Kudonnassa raskainta oli se, että en aina muistanut tauottaa työskentelyäni, vaan upposin innokkaaseen työskentelyn flow-tilaan, jonka seurauksena staattinen työasento sai hartiani jumiin useampaankin otteeseen. Toinen haastava vaihe oli itse vaatteiden huoltelu ja kasaaminen. Olin varannut siihen kaksi työskentelypäivää, mutta sekään ei meinannut riittää ja päädyin työskentelemään kuvauksia vastaisena yönä melko myöhään ja jatkoin vielä kuvauspäivän aamullakin.

Kuva 14. Etu- ja takakappaleet valmiit

5.4 Kuvaukset

Olin alun perin ajatellut, että en kuvaisi takkia Hailuodossa, eihän minulla ollut edes kunnon kameraa. Onneksi kuitenkin päädyin juttusille residenssin toisen pitäjän Sanna Roukalan kanssa ja sain lainata heidän pökkaria. Päätin tästä rohkaistuneena kysyä myös mallikseni ystävää, joka asui Oulussa muutaman päivän varoitusajalla.

Kuvauspäivä sujui hyvin. Kuvausmallini tuli jo aikaisin aamulla, vaikka itse kuvaukset olivat vasta illalla. minulla oli vielä huoliteltavaa takissa, joten siirryimme Marjaniemen rannalle nauttimaan auringosta, samalla kun viimeistelin takin. Koska en päässyt tekemään takkiani meren rannalle, niin kuin olin etukäteen ajatellut, niin kuvauspäivänä tuntui tärkeältä viedä takissa kuvaamani meri sinne, minne se kuuluu, eli meren rantaan.

Mallini oli todella helppo kuvattava ja alkujännitys sulii hyvin nopeasti pois. En ole mikään kovin kokenut kamerasäädäjä, joten laitoin kamerasäädöksiä automaattiasetuksille ja keskityin lähinnä kuvakulmiin ja siihen millaisen tunnelman kuviin haluan.

Vaatteeseen liittyy tietynlaista haikeutta ja vaikeutta ja sekä niiden esiintuomisen henkilökohtaisuutta ja kuvausmallini tavoitti hyvin nopeasti sen fiiliksen omaan olemukseensa.

Marjaniemessä on paljon pitkää hiekkarantaa ja tuulella huojuvaa kaislikkoa. Tajusin vasta jälkeen päin, että itse Perämeri ei näy yhdessäkään ottamassani kuvassa muuten kuin pilkahduksina kaislikon takaa. Meren läheisyys on aistittavissa hiekkadyyneistä ja rantakaislikosta, mutta näissä kuvauksissa merta edustaa sisäistä kamppailuani kuvaava takki. Tämä sai minut ajattelemaan sitä, miten meret ja aallot sisällämme tuntuvat toisinaan saavan kohtuuttoman suuret mittasuhteet. Varsinkin, kun niitä koittaa piilottaa. Tämä työskentelyjakso, opinnäytetyö ja tekemäni takki ja lopulta myös nämä kuvaukset olivat minun esiintuloni omien myrskyjeni kanssa; niiden myötä saatoin nähtäväksi sen mitä yritin peittää.

5.5 Kuvat

Kuva 15. Let you sea-takki Marjaniemen rannassa I.

Kuva 16. Let you sea-takki Marjaniemen rannassa II.

Kuva 17. Let you sea-takki Marjaniemen rannassa III.

Kuva 18. Let you sea-takki Marjaniemen rannassa IIII.

6 ARVIOINTI

Prosessi lähti käyntiin monitahoisesti. Aluksi en meinannut millään osata päättää mitä asioita haluaisin työssäni painottaa ja mitenkä itse fyysisen toteutusosuuden ratkaisisin ja mitä siinä edes toteuttaisin. Aloitin matonkudemateriaalin yhteisöllisestä keräämisestä ja se onnistuikin todella luontevasti. Ihmiset olivat kovin kiinnostuneita projektin luonteesta. Keskustelin työstä muutaman ihmisen kanssa enemmänkin ja huomasin, että tekee todella hyvää koko prosessille puhua siitä ääneen ja kuulla muiden ihmisten näkemyksiä. Ennen kuin sain lukittua työlleni tietyt piirteet, minua hieman hävetti työni epämääräinen muoto eikä siitä tuntunut niin luontevalta puhua. Suun avaaminen oikeassa paikassa kuitenkin johti siihen, että löysin residenssipaikan ja ennen kaikkea rohkeuden tehdä prosessista mahdollisen läpinäkyvän.

Residenssin löytyminen sulki sopivasti ikkunoita ja ovia levottomuudelta ja pakotti tekemään työsuunnitelman, jonka lähetin Kulttuuritalo Päiväkotiin. Tässä vaiheessa vahvistui kirjamateriaalia läpi urakoidessa myös toteutettava työ, eli taidevaate. Koen, että nämä pienet välietapit ja rajaukset vauhdittivat työn todella hyvälle mallille. Varmistuneen päivämäärän myötä keskityin vain lukemaan mielenkiintoisia kirjoja ja pyrin tietoisesti siihen, että en päättäisi liikaa asioita etukäteen toteutettavan vaateen tai residenssin suhteen.

Koska residenssi-jakso oli rajoitettu kahteen viikkoon, tuli minun suunnitella ajankäyttö niin, että minulla olisi tarpeeksi aikaa paikkaan tutustumiseen sekä ajattelutyölle ja vastapainoksi puhtaalle puurtamiselle. Oli todella mielenkiintoista työskennellä residenssissä kahden muunkin vierailijan kanssa ja vaihtaa ajatuksia prosessien etenemisestä. Itselleni tässä toimi hyvänä kannustimena sosiaalinen paine sekä saarella eristyksissä olo. Välillä valtasi epätoivo ja tuntui, että aika ei riitä ja että hermot menee täysin. Kroppa reagoi staattisiin työasentoihin, kun kutomisen huumassa en muistanut venytellä ja verrytellä.

Prosessi eteni iloisesti hypähdelle ja välillä kasetin nauha jäi jumiin. Kaikki tämä on talentuneen taidevaatteeseeni sekä tähän opinnäytetyöhön. Suurin ongelmani tätä työtä tehdessäni oli se, että kaivoin aina vaan uusia kirjoja lähdemateriaaliksi ja luin hurjan määrän tietoa, joka ei koskaan tähän työhön päätnyt. Tämä hidasti opinnäytetyön kirjoitusvaihetta. Löysin itseni myös viivyttelämästä useammankin kerran. Joskus keskenäisyys tuo lohtua. Tässä tapauksessa myös kesän intensiivinen työskentelyrytmi ja valmis vaate sai minut pitkäksi aikaa tuudittautumaan siihen harhaan, että työ olisi ollut lähes valmis. Tämähän ei ollut millään tavalla totta.

Tekemäni taidevaate on mielestäni onnistunut ja prosessi vaiheineen mielenkiintoinen. Ajatukseni nomadisesta työskentelystä ei kuitenkaan täysin täyttnyt. Olosuhteet ja mielentila ajoivat työskentelemään vain yhdessä paikassa vielä toistaiseksi piilossa muilta. Olen tyytyväinen, että kuuntelin itseäni ongelmakohdissa ja uskalsin muuttaa suunnitelmaa silloin, kun se oikealta tuntui. Olen ehkä vielä hieman jäävi sanomaan, että

onko mitään järkeä tehdä taidevaatteita vanhojen lakanoiden riekaleista, eihän sillä voi elää. Sitten muistutan itseäni omasta kiinnostuksestani ja käännän huomioni sen sijaan siihen, että tämä on minun tarjoamani yhden ihmisen tarjoama vastapaino kerskakultukselle ja vaateteollisuudelle. Uskon, että taiteen tulisi mennä myös enemmän vanhoja materiaaleja hyödyntävään suuntaan.

Minua kiinnostaisi kovasti päästä testaamaan projektiani uudestaan, mahdollisesti ulkomailla. Residenssityöskentely tuntui hyvältä, enkä ehkä enää koe niin suurta tarvetta liikkua työskentelyn aikana paikasta toiseen, vaan uusi tuore ympäristö tuo jo riittävästi vaihtelua. Seuraavalla kerralla toteuttaisin materiaalin keräyksen vasta paikan päällä residenssikohteessa. Haluaisin myös olla enemmän kontaktissa paikkaan ja sen asukkaisiin lisäämällä työhön yhteisöllisempää otetta.

En näe mahdottomana, että tämän opinnäytetyön pohjalta muodostuisi tekemisen jatkumo ja työskentelymetodi. Koen kuitenkin, että minun pitää tehdä vielä muutama tämän tyylinen projekti, jotta löydän ne itselleni sopivat reunaehdot ja voin alkaa kutsua työskentelytapaa metodiksi. Kiinnostusta olisi toteuttaa eri residenssikohteissa tehtyjen taidevaateteosten sarja.

Kuva 19. Let you sea- takki edestä kuvattuna studiossa.

Kuva 20. Let you sea-takki kuvattuna studiossa takaa.

LIITTEET

Udsigt over Katsushika
xylografi på papir
Konodrain näkymä,
puupiirros paperille
Museo di Arte Orientale
Chiasso, Genova

Katsushika Hokusai
(Edo 1760 - 1849)
Den store bølgen, tresnitt
på papir
Den stora vågen, xilografi
på papper
Den store bølge, xylografi
på papir
Suuri aalto, puupiirros
paperille
ca. 1830-1831
Victoria & Albert Museum,
London

Kuva 21. Katsushika Hokusai, Suuri aalto, puupiirros paperille, n,1830-1831 (kuvataiteen maailma 2010, 189)

LÄHTEET

Astrup Madsen, N. (2017) *How would the world look like if we were all digital nomads*. Refuga. Haettu 20.5.2019 osoitteesta

<https://refuga.com/blog/how-would-the-world-look-if-we-were-all-digital-nomads/>

Dobson, J. (2004), *Making kimono & Japanese clothes*. London: B T Batsford.

Foreman, L. (2017). *The designers taking kimono into the future*. BBC. Haettu 4.7.2018 osoitteesta

<http://www.bbc.com/culture/story/20171208-the-designers-taking-the-kimono-into-the-future>

Ghiselin, B. (1952) *The creative Process*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

Gunther, M. (2016) *Pressure mounts to reform our throwaway culture*. Yale 360. Haettu 25.5.2019 osoitteesta

https://e360.yale.edu/features/pressure_mounts_reform_throw-away_clothing_culture_hm_recycling

Gwilt, A., Rissanen, T. (2011) *Shaping Sustainable Fashion: changing the way we make and use clothes*. London: Earthscan Ltd.

Kelley, D.M., Kelley, T. (2013), *Creative Confidence: Unleashing the Creative Potential Within Us All*.

Keltanen, K., Tukiainen, M. (2018), *Luova tauko*. www.dreamcozy.com: Cozy publishing.

Kuhmonen, P., Laine, T. (1995), *Filosofinen Antropologia*. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

kukkurainen, M, 2019, *Autoetnografia – päiväkirjaan perustuva tutkimus*. Lamk Pro. Haettu 28.5.2019 osoitteesta

<http://www.lamkpub.fi/2019/01/04/autoetnografia-paivakirjaan-perustuva-tutkimus/>

Kuvataiteen maailma (2010), Kiinan & Japanin taide. Florence: SCALA Group S.p.A.

Laine, P. (2007). *Nomadit ja liikkuva elämäntapa*. Maailman kuvalehti. haettu 25.5.2019 osoitteesta

<https://www.maailmankuvalehti.fi/2007/10/pitkat/nomadit-ja-liikkuva-elamantapa>

Leventon, M. (1989) *Artwear Fashion and Anti-Fashion*. New York: Thames & Hudson Inc.

Liddel, J. (2005) *The Story of the Kimono*. New York: Penguin Books USA Inc.